

XFTAP 14.15.07

<https://doi.org/10.32523/2616-7174-2025-153-4-105-119>

Интерактивті оқыту стратегиясын жүзеге асыру жолдары: журналистика, филология және техникалық мамандықтар үлгісінде

А. Сайлауқызы*¹, Л.С. Сыздықова², Г.Б. Түсіпова³

^{1,3}Maqsut Narikbayev University, Астана, Қазақстан

²Алматы Технологиялық университеті, Алматы, Қазақстан

(E-mail: *alma.sailaukyzy@gmail.com, laila.ss1973@gmail.com, gulshat.bakyt24@gmail.com)

Аңдатпа. Интерактивті оқыту стратегиясы – соңғы онжылдықта білім беру саласының барлық түрінде белсенді қолданылып жатқан кең мағыналы ұғым. Қазақстан Республикасындағы жоғары білім беру процесінің әдістерін заманға сай үздіксіз жаңарту, жетілдіру, дамыту және толықтыру – білікті маман даярлау арқылы қоғам дамуының талабына сай болудың маңызды шарты. Заманауи педагогика арқылы кәсіби білім беру құралдарының бірі – инновациялық технологиялар, ендеше оқытушылар мен студенттердің өзара қарым-қатынасының жаңа тәсілдері мен әдістері толассыз ізденісті, сараптауды және зерделеуді талап ететіні анық. Мультимедиялық, интерактивті, цифрлық және коммуникациялық технологиялар дәуірінде халықаралық деңгейдегі бәсекеге қабілетті білікті мамандарды дайындау және олар оқитын білім бағдарламаларының сапасын арттыру бүгінгі таңда өзекті мәселеге айналды. Ғылыми мақалада оқытудың дәстүрлі формаларына негізделіп отырып жетілдірілген, сондай-ақ цифрлық технологияның дамуымен бірге пайда болған инновациялық және интерактивті оқыту әдістерінің сипаты, мақсаты мен ерекшеліктері сарапталады. Журналистика, филология және технология мамандықтарын меңгеріп жатқан білім алушыларға қолданылатын тиімді әдістер сараланып, салыстырыла пайымдалады. ХХІ ғасыр талап етіп отырған сыни ойлай білу, оперативтілік, өндіріске бағытталу, креативтілік сынды қасиеттерді студенттердің бойында шыңдау барысында оқытушыға да қойылатын талап-шарттар, заманға сай дағдылар сипатталады.

Түйін сөздер: интерактивті оқыту, педагогикалық инновация, заманауи әдістер, стратегиялар, жаңа технологиялар.

Кіріспе

Жоғары білім саласы тұрақты ізденіс пен үздіксіз толықтыруды енгізуге негізделген сипатқа ие десек, соңғы жылдардағы цифрлық тың мүмкіндіктердің арқасында бұл кеңістікке әлеуметтік-коммуникациялық қыры айқын, ұйымдастыру мен басқару мазмұны

Түсті: 6.11.2025; Мақұлданды: 17.12.2025; онлайн қолжетімді: 31.12.2025

өзгерген, техникалық және технологиялық жаңалықтар қарқынды еніп жатқанын байқаймыз. Әлеуметтік инновацияның бір түрі – педагогикалық инновация. Сол арқылы қоғамның жас өкілдері заманға сай білім алып, білікті кадр болып шыға алады.

Педагогикалық инновация – осы саладағы жаңалық, білім беру ортасы мен оның жеке құрамдас бөліктеріне тың серпіліс элементтерін әкелетін мақсатты прогрессивті өзгеріс. Ол білім беру жүйесінің меншікті ресурстары есебінен де (интенсивті даму жолы), сонымен қатар инвестицияның көмегімен жаңа құралдарды, техникаларды және технологияларды тарту арқылы да (дамудың экстенсивті жолы) жүзеге асырылуы мүмкін.

Педагогикалық жүйелерді дамытудың интенсивті және экстенсивті жолдарының үйлесуі түрлі сипатта жүзеге асып жатады [1, 102]. Әртүрлі деңгейлі педагогикалық ішкі жүйелердің түйіскен жерінде құрылған біріктірілген инновациялар да бар. Педагогикадағы инновацияның негізгі бағыттары мен объектілері келесідей деп сипаттауға болады: а) білім беру мен білім беру мекемелерін дамытудың тұжырымдамалары мен стратегияларын әзірлеу; ә) білім беру мазмұнын жаңарту; оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын өзгерту және дамыту; б) ЖОО-ларды және жалпы білім беру жүйесін басқаруды жетілдіру; в) оқытушылардың біліктілігін арттыру; г) оқу процесінің жаңа үлгілерін жобалау, әсіресе интерактивті әдістерді кеңінен енгізу; ғ) студенттердің психологиялық, экологиялық қауіпсіздігін қамтамасыз ету; д) білім беру мен тәрбиелеудің үйлесімділігін қамтамасыз ету; е) жаңа буын оқулықтары мен оқу-әдістемелік кешендерін әзірлеу және т.б. [2, 108]

Осы ғылыми мақалада соңғы жылдары дендей еніп, теория мен практиканы ұштастыра отырып, жас буынның ақпарат пен білімді қабылдау ерекшелігін ескеретін интерактивті әдістерді бірнеше мамандық студенттерінің мысалында талқылаймыз.

Материалдар мен зерттеу әдістері

Инновациялық технологиялар мәселесімен бұған дейін біршама ғалымдар мен педагогтар айналысқан. Олардың қатарында В.И.Андреев, И.П.Подласай, профессор, педагогика ғылымдарының докторы К.К.Колин, педагогика ғылымдарының докторы В.В.Шапкин, В.Д.Симоненко, В.А.Сластенин, педагогика ғылымдарының докторы Н.А.Оразақынова және т.б. бар. Ал оқытушының білім беру технологиялары хақында өзекті ұсыныстарымен көзге түскен ғалымдар ішінде Е.Т.Эммер, Е.Ж.Саборни, С.М. Эвертсон, С.Уейнштейн, В.Джонес Р.Марзаноны айтуға болады. Олардың әсіресе білім алушылар аудиториясын басқару (Classroom Management) ұғымына қатысты зерттеулер мен ұсыныстары гаджетпен бәсекеге түскен оқытушы-профессорлық құрам үшін тың ой қосары сөзсіз.

Сондай-ақ қазіргі заман контексіндегі журналистік білім туралы зерттеулер жүргізіп жүрген ғалымдар ішінде А.Б. Әлжанова, Қ.Ә. Әуесбай, А.А. Әбдірасілов, Р.К. Айжанова, А.С. Әлқожаева бар. Мәселен, олардың пікірінше, жоғары білім берудің бірыңғай платформасында айтарлықтай ерекшеленетін еліміздің журналистік білім саласында қазіргі таңда 43 бакалавриат бағдарламасы болса, оның кейбірі логикалық тәсілге назар аударады, келесі бірі теориялық көзқарасқа, тарихқа, этикаға, заңдарға, журналистің құқықтарына ден қояды, ал басқалары оқыту дағдыларына немесе практикалық тәсілге толығымен бейім. [3] Осыған орай журналистерді электронды оқыту технологияларын

зерттеп жүрген келесі бір зерттеушілер тобы (Е.И. Дудинова, М.О. Негізбаева, Н.Т. Шыңғысова, Ә.А. Нұршайықова) инновациялық SC Training (EdApp) платформасын енгізу тәжірибесін сөз еткенде, авторлар негізгі және қосымша ақпаратты сегменттеудің әмбебап әдістерін, педагогикалық формалардың ойын аспектілерін және инновациялық цифрлық ресурстарды пайдаланудың өзіндік тәжірибесін қалыптастырғаны жөн екенін айтады. [4]

Прогрессивті инновациялар жоғары білім берудің кез келген мамандығы үшін өзекті дей аламыз. Мейлі ол журналистика, филология немесе технологияны оқыту саласы болсын, тың әрі тиімді педагогикалық технологиялар ғылыми негізді бекітіп, тиімді, өміршең тәжірибенің молаюына ықпал етеді. Соңғы жылдары педагогика ғылымында іргелі және маңызды бағыт – инновациялық процестер теориясы пайда болды. Білім берудегі реформалар – жалпы алғанда білім беру мекемелерінің кей қағидаларын өзгертуге, толықтыруға, жетілдіруге және өзін-өзі дамытуға бағытталған инновациялар жүйесі.

Зерттеу нәтижесінде авторлар мобильді форматтар арқылы білім берудің жаңа әдіс-тәсілдеріне жоғары сұраныстың бар екеніне көз жеткізіп, студенттердің инновациялық, интерактивті ойын түріндегі білім беру ресурстарына оң реакциясын айқындап, курстың сыйымдылық, динамизм және жас аудиторияның сұраныстарына жақындығын есепке алып, онлайн ресурстарды ұтымды қолдану білім беру саласын дамытудың кезек күттірмейтін өзекті бағыты екендігін анықтады. Бұл ғылыми мақалада журналистика, филология және технология мамандықтарын оқытудағы инновациялық әдістердерді енгізу мүмкіндіктері мен интерактивті тәсілдердің тиімділігі талданатын болады. Оны талдау кезінде индукция, дедукция, гипотеза құру, аксиоматикалық әдіс, салыстыру және анализ қолданылды. Бір айта кетерлігі, алдыңғы екі мамандық бір-біріне ұқсайтындықтан, үшінші мамандық ұқсамайтындықтан, айырмашылықтарды саралап көрсете алу үшін таңдалып алынды.

Талқылаулар мен нәтижелер

Әдетте инновациялық әдістердің ЖОО-ның жүйесіне еніп, қолданысқа түсіп жатуында белгілі бір айқын жүйе бар сияқты көрінбеуі мүмкін. Алайда, осы саладағы кей зерттеушілердің пікірінше, педагогикалық жаңалықтар белгілі бір алгоритм бойынша жүзеге асырылады. П.И. Пидкасисті педагогикалық инновацияларды әзірлеу мен енгізудің келесідей кезеңдерін бөліп көрсетеді:

1. Әр ЖОО-да реформаға жататын педагогикалық жүйе жағдайының критериялды аппараты мен көрсеткіштерін жасау.

2. Педагогикалық жүйенің сапасын жан-жақты тексеру және бағалау, оны реформалау қажеттілігін арнайы құралдар мен білікті сарапшылардың көмегімен анықтау.

3. Педагогикалық шешімдердің жетілдірілген заманға сай тиімді үлгілерін іздеу және инновацияларды қолданбалы етіп модельдеу.

4. Өзекті педагогикалық мәселелердің шығармашылық шешімін қамтитын ғылыми әзірлемелерді жан-жақты талдау.

5. Инновацияларды тәжірибеге енгізу алгоритмін құру. Мәселен: ғылымның тәжірибесі мен деректерін талдау негізінде эксперименттік бағдарлама жасау, оның нәтижелерін бақылау, қажетті толықтыруды енгізу, қорытынды жасау.

6. Педагогикалық инновацияны псевдоинновациядан қорғау. Инновациялардың мақсаттылығы мен негізделуі де аса маңызды. Тарих көрсеткендей, кейде орасан зор күш-жігер, материалдық құралдар, әлеуметтік және интеллектуалдық күштер қажетсіз, тіпті зиянды білім реформаларына жұмсалып жатады. Жаңашылдыққа ғана еліктейтін жалған инновациялар ретінде келесі мысалдарды келтіруге болады: оқу орындары маңдайшаларының ресми түрде өзгеруі; ескі дүниені жаңа ретінде көрсету; педагог-новатордың шығармашылық әдісін оның шығармашылық өңдеуінсіз көшіру және т.б. [5]

Дегенмен, инновациялық процестер үшін нақты кедергілер де жоқ емес. Зерттеуші И.Н.Андреев мыналарды бөліп көрсетеді:

- Оқытушылардың белгілі бір бөлігінің консерватизмі (оқу орындарының әкімшілігі мен білім беру органдарының консерватизмі әсіресе зиянды);

- «Біз бәрін де жақсы істеп жатырмыз» деген ұрандағы соқыр ұстаным;

- Педагогикалық инновацияларды қолдау және ынталандыру үшін қажетті педагогикалық кадрлар мен қаржылық ресурстардың жетіспеушілігі;

- Кейбір оқу орындарының қолайсыз әлеуметтік-психологиялық жағдайы және т.б. [6, 204]

Педагогикадағы инновациялардың айқын қажеттілігіне қарамастан, оларды оқу-тәрбие процесіне енгізуге кедергі келтіретін бірқатар себептер бар, бұл педагогиканың дамуын белгілі бір дәрежеде тежейтіні сөзсіз. Ал И.П.Подласыйдың пікірінше, егер білім беру процесі қоршаған ортаны қорғау принципіне негізделсе; педагогикалық жүйе гуманистік бағытта дамып жатса; оқу процесін ұйымдастыру студенттер мен оқытушылардың шамадан тыс жүктемесіне әкелмесе; оқу процесінің жақсарған нәтижесіне тың жолды пайдалану арқылы қол жетсе, білім беру мекемесі инновациялық болып табылады [7, 92]. Бұл сонымен қатар қымбат және заманауи медиа жүйелерді енгізуді де білдіреді.

Жоғарыда айтылған бұл критерийлер атауына қарамастан, кез келген оқу орнының жаңашылдық дәрежесін нақты анықтауға мүмкіндік береді деуге болады. Инновациялық білім беру мекемесінің ерекшеліктерін дәстүрлі оқу орындарымен салыстырып анықтауға болады (1-кесте). Бұл салыстыру инновациялық білім беру мекемесінің іргелі ұстанымдары ізгілендіру, демократияландыру, даралау және саралау жүйесіне жүгінетінін көрсетеді.

1-кесте. Дәстүрлі және инновациялық білім беру мекемелерінің салыстырмалы сипаттамасы

Педагогикалық процестің салыстырмалы параметрлері	Білім беру институттары	
	Дәстүрлі	Инновациялық
Мақсат	Білім, дағды және онымен байланысты білім беру, әлеуметтік тәжірибені дамыту	Тұлғаның өз жолын табуға және өмірлік позициясын бекітуге ықпал ету
Бағдарлау	Қоғамның және өндірістің қажеттіліктеріне қарай	Жеке тұлғаның қажеттіліктері мен мүмкіндіктеріне қарай

Принциптер	Идеологиялық тұрғыдан түрленген	Ғылыми, объективті
Білім беру мазмұны	Пәнаралық байланыстары әлсіз көрсетілген, бір-бірінен алшақ нысандар	Гуманизацияланған және тұлғаға бағытталған мәдени құндылықтар
Жетекші әдістер мен формалар	Ақпараттық-репродуктивті	Креативті, белсенді, жеке-дара
Оқыту мен оқудағы қарым-қатынастар	Субъект-объект	Субъект-субъективті
Оқытушының рөлі	Білім көзі және бақылаушы	Кеңесші-көмекші
Негізгі нәтижелер	Тұлғалық және кәсіби даму деңгейі, өзін-өзі дамыту және өз жолын табу	Білім мен әлеуметтенудің деңгейі

Оқытудың инновациялық технологияларына: интерактивті оқыту технологиялары, жобалық оқыту технологиясы және компьютерлік технологиялар жатады. Оқытудың психологиялық теориясында адамдар арасындағы қарым-қатынас психологиясына негізделген оқыту түрін интерактивті деп атайды. [8, 57] Интерактивті оқыту технологиялары оқу-іс-әрекетінің субъектілері ретінде оқытушы мен студент арасындағы қарым-қатынас пен өзара әрекеттесу процесінде білімді меңгеру мен дағдыларды қалыптастыру жолы ретінде қарастырылып жүр. Олардың мәні тек қабылдау, есте сақтау, зейін процестеріне ғана емес, сондай-ақ креативті және өнімді ойлауға, мінез-құлыққа, қарым-қатынасқа сүйенетіндігінде. Интерактивті оқыту технологияларында нұсқаушы рөлі (ақпарат беруші рөлінің орнына – үйлестіруші рөлі) және тыңдаушылардың рөлі (әсер ету объектісінің орнына – өзара әрекеттесу субъектісі), сондай-ақ ақпараттың рөлі айтарлықтай өзгереді. [9, 65] Ал тамақ өнімдерін өндіру технологиясы саласында интерактивті оқыту стратегиясы студенттердің кәсіби құзыреттілігін, шығармашылық ойлауын және өндірістік жағдайларда шешім қабылдау қабілетін дамытады.

Интерактивті оқыту технологияларының кейбір формалары мен әдістерін қарастырар болсақ, проблемалық лекция түйінді жағдайды назарға қоюды және оларды кейіннен шешуді қамтиды. Проблемалық лекция нақты өмірдегі қайшылықтарды теориялық түсініктерде көрсету арқылы елестетеді. Бұл дәрістің негізгі мақсаты – студенттердің білімді тікелей және тиімді қатысуы арқылы меңгерту [10]. Модельденетін мәселелердің ішінде оқу материалының нақты мазмұнына байланысты ғылыми, әлеуметтік, кәсіптік мәселелер болуы мүмкін. Мәселені қою студенттерді ойлау әрекетіне белсенді түрде тартуға, сұраққа өз бетінше жауап беруге бейімдеуге, берілген материалға қызығушылықты оятуға жол ашады. Осы әдісті журналистика мамандықтарының студенттеріне қолданар болсақ, оның жарқын мысалы «Журналистік этиканы сақтай отырып, ақпарат тарату түйткілдері» деген тақырып болар еді. Ал филология мамандықтарының студенттеріне ондай үлгі-мысалы «Қазақ тілін латын графикасына көшірудің филологиялық аспектілері» деген мәселе алынуы мүмкін.

Тамақ өнімдерін өндіру технологиясы мамандықтарының студенттері үшін де проблемалық лекция тақырыбын таңдау және оны дұрыс модельдеу өте маңызды, себебі ол студентті нақты өндірістік, ғылыми және экологиялық мәселелерді шешуге бағыттайды. Мысалы, өндірістік және технологиялық бағытта мынадай тақырыптарды

ұсынуға болады: «Консерві өнімдерінің сапасына жылулық өңдеу режимінің әсері», яғни студенттер өнімді өңдеу кезіндегі әртүрлі пастерлеу және стерилдеу температураларын салыстырып, олардың өнім сапасына ықпалын зерттейді. Сондай-ақ «Вакуумдық буландыру кезінде өнімнің органолептикалық қасиеттерін сақтау жолдары», мұнда дәстүрлі буландыруда өнімдегі тағамдық зат мөлшерінің (витамин, түсі мен иісі) көп мөлшерде жойылып кететінін ескеріп, вакуумдық буландырудың артықшылықтары талданады. Ал экологиялық және қауіпсіздік мәселелері бойынша проблемалық лекция тақырыптары мынадай болуы мүмкін: «Тамақ өндірісіндегі қалдықтарды қайта өңдеу мүмкіндіктері» - мұнда көкөніс шикізатын өңдеу кезінде түзілетін көкөніс қабықтарын немесе тұқымдарын биоқоспа ретінде пайдалану жолдарын қарастыру. [11]

Сонымен қатар ғылыми-зерттеу және инновациялық бағытта талқылауға болатын маңызды мәселенің бірі – «Табиғи антиоксиданттарды қолдану арқылы өнімнің сақтау мерзімін ұзарту жолдары» тақырыбы. Бұл тақырыптың өзектілігі – өнімдерді сақтауда қолданылатын химиялық тағамдық қоспаларды адам ағзасына пайдалы табиғи қоспалармен (мысалы, шырғанақ, итмұрын экстракты) алмастырудың тиімділігін айқындауда [12]. Яғни әрбір саладағы мәселені дұрыс қою студентті тек дайын ақпарат алушы емес, ойланушы және шешім ұсынушы деңгейіне көтереді.

Семинар-пікірсайыс әдісі қойылған мәселені оның шешу жолдарын анықтау мақсатында ұжымдық талқылауды қарастырады. Ол жоғары ақыл-ой белсенділігін қабылдайды, полемика жүргізуге, мәселені талқылауға, өз көзқарасы мен сенімін қорғауға, өз ойын қысқа және нақты айта білуге баулиды. Семинар-пікірсайыстағы студенттердің функциясы әртүрлі болуы мүмкін. Бұл аталған әдіс кез келген мамандықтың білім алушыларына қолайлы деуге болады. Өйткені, біріншіден, тіл байлығы мен коммуникативті ортасы семинар-пікірталасты жоғары дәрежеде атқаруға жол ашады. Екіншіден, өткен тақырыпты сыни ойлауға жол ашатын түрлік тараптың дәйектері арқылы бекітуге қол жеткізеді. 2-кестеде екі топқа бөліну арқылы дәріс тақырыбын жан-жақты талдау және бекітуде таптырмас құрал болатын пікірсайыс қарарларының үлгілері берілген.

2-кесте. Түрлі мамандық (журналистика, филология, технология) студенттері үшін дәрісті талдауға және бекітуге арналған пікірсайыс тақырыптарының (қарар) үлгілері

Журналистика студенттері үшін	Филология студенттері үшін	Технология студенттері үшін
<u>Пәннің тақырыбы:</u> «Қазақ медиаиндустриясының тарихы»	<u>Пәннің тақырыбы:</u> «Аударма тарихы»	<u>Пәннің тақырыбы:</u> «Табиғи антиоксиданттарды қолдану»
<u>Пікірсайыс үшін қарар (резолюция үлгілері):</u>	<u>Пікірсайыс үшін қарар (резолюция үлгілері):</u>	<u>Пікірсайыс үшін қарар (резолюция үлгілері):</u>
1. Алаш арыстары журналистиканың мүмкіндіктерін толықтай пайдалана алды.	1. "Алаш қозғалысының өкілдері "мәдениет" ұғымын еуропалық "culture" түсінігіне сай қабылдады.	1. Антиоксиданттар тағам өнімдерінің тұрақтылығын арттырады

2. Кеңес дәуірінде отандық журналистика дамыды.	2. Алаш арыстары қазақ мәдениетін жоспарлады.	2. Химиялық консерванттар адам денсаулығына зиян
3. Тәуелсіздік алған соң Қазақстан журналистикасы әлемдік стандарттарды ұстанып келеді.	3. Алаш зиялылары аударма барысында идеяны таратудың маркетинг заңдарын қолданды.	3. Табиғи антиоксиданттардың артықшығы көп
<i>Ескерту: қай мамандық болмасын, студенттер бекітілген қарар бойынша дебат жасауға алдын-ала дайындық жасап келуі тиіс. Резолюция бекіген соң, топтарға бөлініп, Американдық-парламенттік форматпен пікірсайыс жасайды. Оның төрешілері де студенттер арасынан тақ санды құрайтындай етіп таңдалады.</i>		

Келесі бір интерактивті әдіс – ортақ талқылау әдісі. Ол проблемалық оқыту тәсілдерінің бірі болып табылады. Мәселен, жағдайды талдауда, сұраққа қарапайым және бір мәнді жауап беру қажет болғанда қолданылады, ал балама жауаптар қатары да сол жерде болжанады. Зерттеушілер талқылауға қатысқандардың барлығын тарту үшін бірлескен оқыту әдісін (білім беру кооперациясын) қолданған жөн екенін айтады. [13] Бұл оқытудың негізгі идеясы қарапайым: студенттер ортақ тапсырманы орындау немесе ортақ мақсатқа жету үшін (мысалы, мәселенің шешімін табу үшін) өздерінің интеллектуалдық күштері мен энергиясын біріктіреді. Осы интерактивті әдісте оқу тобының жұмыс технологиясы келесідей болуы мүмкін:

1. Мәселені тұжырымдау;

2. Шағын топтар (5-7 адам) құру, оларды рөлге бөлу, талқылаудан шығатын түйін туралы оқытушының түсіндірмесі;

3. Шағын топтарда мәселені талқылау;

4. Талқылау нәтижелерін бүкіл тренинг тобына ұсыну;

5. Түйін жасау және қорытындылау.

«Ой шабуылы» мүмкіндігінше көп идеяларды жинақтауды, ойлау инерциясынан босатуды, шығармашылық ойлауды белсенді етуді, қойылған мәселені шешуде таптаурын болған пікірлерді жеңуді көздейді. «Ой шабуылы» тренинг тобында жаңа идеяларды тудыру тиімділігін айтарлықтай арттыруға болады. Бұл әдістің негізгі қағидасының бірі сол, қатысушыларға ұсынған идеяларды сынауға абсолютті түрде тыйым салынады. Журналистика мамандықтарының студенттеріне осы әдісті қолдану әдетте жоғары нәтиже береді, өйткені білім алушының іштей сыни ойлай білу қабілетін едәуір арттыруға, дәйек түзуге, кез келген уәжге күмәнмен қарап, қайта тексере түсуге, түрлі тарапты тыңдап үйренуге жол ашады. Сондай-ақ тамақ өнімдерін өндіру саласында да бұл интерактивті әдіс студенттердің тамақ өнімдерін өндіруде адам ағзасына пайдалы шикізаттарды пайдалану, олардың ассортиментін қалыптастыруда адамның физиологиялық ерекшелігіне мән беру, тамақ өндірісінде пайда болатын қалдықтардың түрлерін білу, оларды қайта өңдеу және тиімді пайдалану, қалдықтардың қоршаған ортаға зиянды әсерін болдырмау, т.с.с. маңызды мәселелерді бірлесе талқылауға және шешімін табуға мүмкіндік береді.

Имитациялық ойын процесінде тыңдаушы өзінің кәсіби жолында кезігуі мүмкін әрекетке ұқсас іс үлгісін орындауы керек. Нәтижесінде білімді жинақтау, өзектендіру және дағдыға айналдыру, жеке тәжірибені жинақтау және оны дамыту жүзеге асады

[14]. Бұл әдіс әсіресе технология мамандықтарының білім алушылары үшін икемді дей аламыз, себебі белгілі бір технологиялық процесті жүзеге асыруы кезінде зертханаларда жүргізетін тәжірибелерін жасап көру, оны дағдыға айналдыру – өте өзекті қадам.

Модельдеу жаттығулары әртүрлі техникалық құрылғылармен жұмыс істеу үшін белгілі бір кәсіби дағдыларды пысықтау барысын қамтиды. Өндірістегі кәсіптік қызмет жағдайы имитацияланады, ал техникалық құрылғының өзі (имитаторлар, аспаптар және т.б.) «үлгі» қызметін атқарады. Бұл әдіс те жоғарыда аталған технология мамандықтарының студенттеріне техникалық құрылғы арқылы білім бекітуге жол аша түседі. Бұл – тәжірибелік қызмет, оның барысында инженерлік, конструкторлық, технологиялық, әлеуметтік және басқа да жоба түрлері ойын жағдайында шынайы жағдайды барынша елестетуге мүмкіндік пайда болады. Егер оның нәтижесі нақты практикалық мәселені шешуді көздеп, процестің өзі жұмыс істеп тұрған кәсіпорынның шарттарына немесе оқу шеберханаларына ауысар болса, оның кейін өндірісте жүзеге асуы ықтималдығы жоғарылайды. Мысалы, кәсіпорындардың тапсырысы бойынша өнім шығару, студенттік шеберханалар мен оқу зертханасындағы жұмыс және т.с.с.

Топқа ортақ жобаны құру, бір жағынан, жобалау процесінің технологиясы бойынша арнайы білімді қажет етсе, екінші жағынан, кәсіби мәселелерді шешу мақсатында қарым-қатынасқа түсу және тұлғааралық қарым-қатынасты сақтау қабілетін талап етеді. Дәл осы сипаттамаларына орай ол әдісті техникалық та, гуманитарлық та мамандық студенттеріне қолданса болады [15].

Жылдамдық пен кәсібилік алғашқы орындарға шыққан бүгінгі заман талабына сай, журналистика мамандығында оқитын студенттер үшін имитация мен шынайылықтың, жеке үлес пен топтық ортақ жоба балансын ұстайтын үлгі деп MNU-дағы Newsroom шеберханасын айтуға болады. АҚШ-тың Мичиган университетінің моделінен алынған бұл жүйенің мақсаты – болашақ журналиске шынайы редакциялық ортадағы жауапкершілік пен жылдамдықты сезіндіру. Newsroom форматының басты ерекшелігі – оқу процесінің нақты редакция жұмысын қайталауы. Мәселен, ол жерде студенттерді “редактор”, “журналист”, “жаңалық жүргізуші”, “контент-продюсер”, “SMM – әлеуметтік желі менеджері” сияқты рөлдерге бөледі. Сондай-ақ дәрістерде нақты кезеңдегі жаңалықтар тақырыбы, жедел жаңалық жазу, фактчекинг және этикалық шешім қабылдау тәжірибесі қолданылады. Newsroom арқылы әрі жеке, әрі ұжымдық жауапкершілік, коммуникациялық дағдылар дамиды. [16].

Бұл әдістегі ең басты нәтижелер: 1) Студенттер дедлайнға бағынып, “breaking news” жағдайында, яғни аса шұғыл шешім қабылдап, сапалы ақпарат өндіруді үйренеді. 2) Оқытушының рөлі редактор ретінде болғандықтан, материалдың сапасы, дәлдігі, теңгерімділігі және этика талаптарына сай екені қадағаланады: кәсіби стандарт пен жауапкершілік мәдениеті қалыптаса бастайды. Сондай-ақ студенттер фактчекинг және peer review (өзара тексеру) жасауды ұмытпайды. 3) Қазіргі Newsroom – интеграцияланған медиа кеңістік, сол себепті материалдар мәтін, видео, аудио, инфографика сияқты бірнеше форматта дайындалып, медиажурналистикадағы кроссмедиялық сауаттылық артады. 4) Newsroom дәрістерінің соңында әр топ рефлексиялық талдау жасайды, сол арқылы өзін-өзі бағалау мәдениеті қалыптасады. 5) Студенттер дәріс барысында Google Docs, Trello, Slack, Notion сияқты командалық құралдарды, ашық платформалар мен фактчек ресурстарын қолданады, сондықтан заманауи журналистің технологиялық сауаты жетіле түседі. [17]

Бүгінгі таңда ең қарқынды дамып жатқан интерактивті оқыту әдістеріне әрине, компьютерлік оқыту технологияларын жатқызамыз. Ол – компьютер арқылы білім алушыға ақпаратты жинау, өңдеу, сақтау және сіңіру процестері. ЖОО-дағы оқыту үрдісінде бір-неше сипатта қолданылады:

- білім беру мақсатында студенттерге оқу материалын беру құралы;
- қосымша ақпарат көзі ретінде білім беру үдерістерін ақпараттық қамтамасыз ету жолы;
- білім деңгейін анықтау және оқу материалын меңгеруді бақылау құралы;
- білімді практикалық қолдану дағдыларын меңгеруге арналған әмбебап жаттықтырушы;
- зерттелетін пән бойынша оқу эксперименттері мен іскерлік ойындарды өткізуге арналған құрал;
- тыңдаушының болашақ кәсіби қызметінің маңызды элементтерінің бірі.

Қазіргі таңда Қазақстан ЖОО-ларындағы интерактивті оқыту талабына сай сайттар мен әлемдік платформалардың ішінен төмендегілерді ерекше атап өтуге болады:

1. <https://interacty.me/ru> - Интерактивті контент пен геймификация платформасы
2. <https://www.educaplay.com/types-of-activities/> – Куиз, тест, сәйкестендіру форматтары арқылы білімді бекіту платформасы
3. <https://app.diffit.me/#topic> – Әдебиетті оқу мен түйін жасауға (Reading&summary) мүмкіндік беретін платформа
4. <https://gemini.google.com/?hl=en-GB/////> <https://www.magicschool.ai/> – Жасанды интеллекттің көмегімен ақпаратты бейнелеуге, өңдеуге, жазуға (storytelling), құруға жол ашатын платформалар [18]

Алайда жаңа технологиялардың дендеп енуімен бірге студенттердің назарын ұстап тұру, олардың ойын негізгі тақырыпқа қарай шоғырландыру деген жаңа челлендж пайда болды. Осы орайда, әлем ғалымдары classroom management – оқытушының кәсіби құзыреттілігі оның пәндік білімінен бөлек, оқу процесін басқару дағдыларымен де өлшенетінін алға тартады. Аудиториядағы тәртіп пен ынта оқу сапасының басты факторларының бірі екені рас. Осы тұрғыда classroom management ұғымы оқытушының оқыту кеңістігін ұйымдастыру, студенттердің мінез-құлқын реттеу және жағымды оқу ортасын қалыптастыру қабілеттерін біріктіреді [19]. Marzano бастаған топ жүргізген зерттеулер көрсеткендей, тиімді classroom management жүйесі мұғалімнің сабақ жоспарын, коммуникациясын, эмоционалдық тұрақтылығын және көшбасшылық стилін қамтиды [20]. Онлайн мүмкіндіктерін қолдану арқылы <https://www.gynzy.com/en> сияқты арнайы платформалары classroom management дағдыларын шебер, тиімді дамытуға мүмкіндік береді.

Түйіндеп айтар болсақ, classroom management – бұл оқыту процесін ұйымдастыру мен тәртіпті сақтаудың біртұтас жүйесі. Evertson және Weinstein бұл ұғымды студенттердің мінез-құлқына әсер ететін, тиімді және қолайлы оқу ортасын құруға бағытталған стратегиялар жиынтығы деп түсіндіреді [21]. Олардың ұғымындағы оқытушының мақсаты – тәртіп орнату ғана емес, студенттердің белсенді қатысуын ынталандыру.

3-кесте. Оқытушының classroom management дағдылары

	Негізгі компоненттер	Компонент сипаты
1.	Ұйымдастырушылық дағдылар	Дәріс құрылымын жоспарлау, уақыт менеджменті, ережелер жүйесін орнату
2.	Коммуникативтік дағдылар	Вербалды және вербалды емес қарым-қатынас тәсілдері, студенттермен ашық диалог орнату.
3.	Мотивациялық дағдылар	Ішкі және сыртқы ынталандыру әдістерін қолдану.
4.	Тәртіпті реттеу	Конфликт жағдайларын басқару, әділ шешім қабылдау.
5.	Рефлексия	Дәріс соңындағы өзіндік талдау, студенттердің пікірін ескеру.

Айта кетерлік бір жайт, психологиялық тұрғыдан classroom management студенттердің эмоционалдық қауіпсіздігін қамтамасыз етуге және топшілік қарым-қатынасты нығайтуға бағытталған [22]. Оқытушының эмоциялық интеллектісі, сабырлылығы және эмпатиясы – аудиториядағы ахуалды тұрақтандыратын негізгі факторлар. Оның басқарушылық дағдылары неғұрлым жоғары болған сайын, оқу үлгерімі де соғұрлым жоғары болатыны тәжірибе жүзінде дәлелденген [23]. Жоғарыда сөз болған Newsgroom форматы – теория мен практиканы біріктіретін, журналистік ойлау мен кәсіби рефлексияны дамытатын, сонымен бірге оқытушының да міндетін ерекше әрі тиімді ететін және заманауи цифрлық технологияларды жетік меңгеруге жол ашатын инновациялық оқыту үлгісінің жарқын мысалы дей аламыз.

Қорытынды

Студенттерге болашақ мамандығының мәнін көрсететін, маманның кәсіби қасиеттерін қалыптастыратын оқытудың инновациялық технологиялары студенттердің кәсіби дағдыларды нақтыға жақын жағдайда пысықтауға мүмкіндік беретін өзіндік сынақ алаңы деуге болады. Қоғамдағы білім беру рөлінің өзгеруі инновациялық процестердің маңыздылығы мен мазмұнын анықтай бастады. Әлеуметтік институттардың да, тұлғаның да білім беру әлеуеті жаңартылуда.

Бұрын Қазақстандағы білім берудің сөзсіз тірегі тұлғаның қоғамға бейімделу қабілеті ретінде түсіндірілетін, өмірге дайындығын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдыны қалыптастыру еді. Қазіргі уақытта білім беру әлеуметтік және жеке қажеттіліктер арасындағы тепе-теңдік қамтамасыз етілетін, өзін-өзі дамыту механизмін іске қосу арқылы тұлғаның жеке даралығын және қоғамдағы өзгерістерді жүзеге асыруға дайындайтын осындай технологиялар мен әсер ету тәсілдерін жасауға көбірек көңіл бөлінуде.

Қазақстандағы білім беруді дамытудың негіздемесі, жақын және ұзақ мерзімді бағдарламаларын айқындау жаңашыл әрекет пен кең заманауи ойлауды қажет етеді. Педагогика әдістерін үнемі дамытудың, жетілдірудің нәтижесі инновациялық технологиялар, соның арқасында білім берудің жаңа идеяларының интеграциялық процесі жүреді.

Алайда, мұндай технологияларды енгізу бірқатар қиындықтарды (қаржылық қаражат, жасанды интеллект ережелерінің әлі де толық бекітілмегені, білім беру саласындағы кейбір консерватизм элементтері, технологиялық құралдардың заманға сай жаңарып отырмауы) қамтиды. Сонымен қатар, педагогикалық инновацияның айқын қажеттілігіне қарамастан, оларды сақтықпен енгізу керек. Әйтпесе, жан-жақты түбегейлі

ойластырылмаған жаңашылдық білім жүйесін дағдарысқа алып келуі мүмкін. Дегенмен, заманға сай тың оқыту әдістерін, оны енгізудегі ЖОО мен оқытушы жауапкершілігін, ықтимал әсерлерді, зерттеу міндетін жоғары білім беру жүйесін жетілдіру үшін қажет екенін түсіну аса маңызды.

Авторлардың қосқан үлесі

Сайлауқызы А. – хат-хабар авторы, бақылау және ұсыныс беру, мақсат-міндетті анықтау, жалпы ғылыми аппаратты басқару, деректерді сұрыптау, редакциялау.

Сыздықова Л.С. – өз саласына қатысты ақпаратпен қамтамасыз ету, әдебиетпен жұмыс, материалды жинау, негізгі бөлімді жазу.

Түсіпова Г.Б. – материалды жинау, өз саласына қатысты ақпаратпен қамтамасыз ету, кестелермен жұмыс, мақаланы техникалық талапқа сай рәсімдеу.

Әдебиеттер тізімі

1. Педагогика. Учебник для студентов педагогических университетов и педагогических колледжей / Под ред. П.И. Пикасисты. – Москва: Педагогическое общество России, 2004. – 608 с.
2. Психолого-педагогический словарь для учителей и руководителей общеобразовательных учреждений. – Ростов-на-Дону: Изд-во «Феникс», 1998. – 544 с.
3. Алжанова А.Б., Ауесбай К.А., Абдрасилов А.А., Айжанова Р.К., Алкожаева А.С. Журналистское образование Казахстана в условиях современных реалий // Вестник. Серия журналистика. – 2025. – № 1 (75). – С. 32–39. – DOI: <https://doi.org/10.26577/HJ202575103>
4. Дудинова Е.И., Негизбаева М.О., Шынгыссова Н.Т., Нуршаихова А.А. Технологии электронного обучения для журналистов: опыт интеграции платформы SC training (edapp) // Вестник журналистики. – 2025. – № 1 (75). – С. 40–50. – [Электронды ресурc]. – URL: <https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1969>
5. Пикасисты И.И. Педагогика: учебник / И.И. Диш. – Москва: Российское педагогическое агентство, 1995. – С. 49–54
6. Андреев В.И. Педагогика: учебный курс для творческого самосовершенствования. – Казань, 2000. – 440 с.
7. Подласий И.П. Педагогика: новый курс: учебник для студентов высших учебных заведений: В 2 кн. Кн. 1: Общие принципы. Учебный процесс. – Москва, 2003. – 376 с.
8. Бадмаев Б.Т. Методы обучения психологии: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. – Москва, 2001. – 254 с.
9. Современные способы повышения эффективности обучения: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Т.С. Панина, Л.Н. Вавилов; ред. Т.С. Панина. – Москва: Издательский центр «Академия», 2006. – 176 с.
10. Кларин М.В. Интерактивное обучение как инструмент освоения нового опыта // Педагогика. – 2000. – № 7. – С. 32–35
11. Равиндран Р., Джайсвал С., Джайсвал А.К. Valorisation пищевых отходов: обзор технологий переработки, продуктов и применения // Journal of Cleaner Production. – 2018. – 180. – С. 28–42
12. Шахиди Ф., Амбигаипалан П. Фенолы и полифенолы в продуктах питания, напитках и специях: антиоксидантная активность и влияние на здоровье // Journal of Functional Foods. – 2015. – 18. – С. 820–897
13. Шаюсупова А.А. Педагогические технологии и методы в учебном процессе // International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR). – 2021. – Vol. 5, Issue 5. – С. 344–345

14. Фарберман Б.Л., Мусина Р.Т., Джумабоева Ф.А. Современные методы обучения в высшей школе. – Ташкент, 2002
15. Хаитова А., Боймуродов Н. Использование нетрадиционных уроков и интерактивных методов в обучении. – Ташкент: Новое поколение, 2006. – С. 81
16. Prato Co. 12 способов использования ИИ журналистами в редакции, 2025. – [Электронды ресурс]. – URL: <https://www.twipemobile.com/12-ways-journalists-use-ai-tools-in-the-newsroom/> (өтініш берген күні: 25.08. 2025)
17. Borchardt A. Краткое руководство по инновациям в редакциях – для журналистов, 2025. – [Электронды ресурс]. – URL: <https://en.ejo.ch/media-economics/business-models/a-brief-guide-to-newsroom-innovation-for-journalists> (өтініш берген күні: 25.08. 2025)
18. Amplify Educator Impact. Раскройте потенциал учащихся. Самая любимая, безопасная и надежная платформа ИИ для педагогов и студентов, 2025. – [Электронды ресурс]. – URL: <https://www.magicschool.ai/> (өтініш берген күні: 25.08. 2025)
19. Emmer E.T., Sabornie E.J. (Eds.). Handbook of Classroom Management (2nd ed.). – Routledge, 2015
20. Marzano R.J., Marzano J.S., Pickering D.J. Classroom Management That Works: Research-Based Strategies for Every Teacher. – ASCD, 2003
21. Evertson C.M., Weinstein C.S. (Eds.). Handbook of Classroom Management: Research, Practice, and Contemporary Issues. – Lawrence Erlbaum Associates, 2006
22. Jones V., Jones L. Comprehensive Classroom Management: Creating Communities of Support and Solving Problems. – Pearson Education, 2016
23. Гаррай В.Б. Подготовка учителей в США и Великобритании: интерактивная модель // Педагогика. – 2004. – № 3. – С. 45–52

А. Сайлауқызы¹, Л. Сыздыкова², Г. Тусупова³

^{1,3}*Maqsut Narikbayev University, Астана, Казахстан*

²*Алматинский технологический университет, Алматы, Казахстан*

Пути реализации стратегии интерактивного обучения на примере журналистики, филологии и технических специальностей

Аннотация. Стратегия интерактивного обучения является широким понятием, которое активно используется во всех формах обучения в последнее десятилетие. Постоянное обновление, совершенствование, развитие и дополнение методов процесса высшего образования в Республике Казахстан в соответствии с современными вызовами является важным условием удовлетворения требований развития общества посредством подготовки квалифицированных специалистов. Одним из средств профессионального образования посредством современной педагогики являются инновационные технологии, поэтому очевидно, что новые подходы и методы взаимодействия преподавателей и студентов требуют постоянного исследования, анализа и изучения. В эпоху мультимедиа, интерактивных, цифровых и коммуникационных технологий подготовка международно-конкурентоспособных квалифицированных специалистов и повышение качества образовательных программ, по которым они осваиваются, стали сегодня актуальной проблемой. В научной статье анализируются сущность, назначение и особенности инновационных и интерактивных методов обучения, усовершенствованных на

основе традиционных форм обучения, а также тех, которые появились с развитием цифровых технологий. Анализируются и сравниваются эффективные методы, используемые студентами, обучающимися по специальностям журналистика, филология и технологии. Описываются требования и современные навыки, необходимые учителю в процессе развития у учащихся качеств, востребованных в XXI веке, таких как критическое мышление, производственная ориентация и креативность.

Ключевые слова: интерактивное обучение, педагогические инновации, современные методы, стратегии, новые технологии.

A. Sailaukyzy¹, L. Syzdykova², G. Tussupova³

^{1,3}*Maqsut Narikbayev University, Astana, Kazakhstan*

²*Almaty Technological University, Almaty, Kazakhstan*

Ways to implement interactive learning strategies using journalism, philology, and technical specialities as examples

Abstract. Interactive learning has become a prominent strategy across all sectors of education over the past decade. In the Republic of Kazakhstan, continuously updating and enhancing higher education methods to meet contemporary challenges is vital for preparing qualified specialists who can support societal development. Innovative technologies are now integral to professional education within modern pedagogy; accordingly, new approaches to teacher-student interaction require sustained research and evaluation. In the era of multimedia, interactive, digital and communication technologies, the task of training internationally competitive graduates and improving the quality of the programmes they complete is increasingly urgent. This article examines the essence, aims and characteristics of innovative and interactive teaching methods – both those that evolve from traditional instruction and those that have emerged with digital technologies. It compares effective methods used by students in journalism, philology and technology. Finally, it outlines the requirements and contemporary competencies expected of teachers as they cultivate in students the twenty-first-century attributes most in demand, including critical thinking, production orientation and creativity.

Keywords: interactive learning, pedagogical innovations, modern methods, strategies, new technologies.

References

1. Pedagogika. Uchebnik dlja studentov pedagogicheskikh universitetov i pedagogicheskikh kolledzhej / Pod red. P.I. Pikasisty.[Pedagogy. Textbook for students of pedagogical universities and teacher colleges. Ed. P.I. Pikasisty A pimple of the sour]. (Moscow, 2004. 608 p.)
2. Psihologo-pedagogicheskij slovar' dlja uchitelej i rukovoditelej obshheobrazovatel'nyh uchrezhdenij [Psihologo-pedagogical dictionary for teachers and heads of general educational institutions]. (Rostov on Don, 1998. 544 p.)
3. Alzhanova A.B., Auyesbay K.A., Abdrassilov A.A., Aizhanova R.K., Alkozhaeva A.S. Zhurnalistskoe obrazovanie Kazahstana v uslovijah sovremennyh realij // Vestnik. Serija zhurnalistika [Kazakh journalism education in the context of modern realities. Herald. Journalism series]. 1(75). 32-29(2025). <https://doi.org/10.26577/HJ202575103>
4. Dudinova Ye.I., Negizbayeva M.O., Shyngyssova N.T., Nurshaikhova A. A. Tehnologii elektronnoho obuchenija dlja zhurnalistov: opyt integracii platformy SC training (edapp) // Vestnik zhurnalistiki

[Technologies of e-learning for journalists: experience of integrating sc training platform (edapp). Herald of Journalism]. 1(75). 40-50(2025). <https://bulletin-journalism.kaznu.kz/index.php/1-journal/article/view/1969>

5. Pidkasisty I. I. Pedagogika: uchebnik / I.I. Dish. [Pedagogy: Textbook / I.I. Dish is sour]. (Moscow, 1995, 54 p.)

6. Andreev V. I. Pedagogika: uchebnyj kurs dlja tvorcheskogo samosovershenstvovaniya [Pedagogy: A Training Course for Creative Self-Development / V. I. Andreev]. (Kazan, 2000, 440 p.)

7. Podlasiy I. P. Pedagogika: novyj kurs: uchebnik dlja studentov vysshih uchebnyh zavedenij: V 2 kn. Kn. 1: Obshhie principy. Uchebnyj process [Pedagogy: New course: A textbook for stud. supreme. training. Institutions: In 2 books]. (Moscow, 2003, 376 p.)

8. Badmaev B. T. Metody obuchenija psihologii: uchebnoe posobie dlja studentov vysshih uchebnyh zavedenij [Methods of teaching psychology: Proc. allowance for stud. supreme. training. Institutions]. (Moscow, 2001, 254 p.)

9. Sovremennye sposoby povysheniya jeffektivnosti obuchenija: uchebnoe posobie dlja studentov vysshih uchebnyh zavedenij / T.S. Panina, L.N. Vavilov; red. T.S. Panina [Modern ways of enhancing learning: Proc. Allowance for stud. supreme. Textbook. Institutions / T.C. Panina, L.N. Vavilov; Ed. T.S. Panina]. (Moscow, 2006. 176 p.)

10. Clarin M.V. Interaktivnoe obuchenie kak instrument osvoeniya novogo opyta // Pedagogika [Interactive learning is a tool for mastering a new experience / / Pedagogy]. 7. 32-35(2000).

11. Ravindran R., Jaiswal S., Jaiswal A. K. Valorisation pishhevyh othodov: obzor tehnologij pererabotki, produktov i primeneniya // Journal of Cleaner Production [Food waste valorisation: A review on the processing technologies, products and applications. Journal of Cleaner Production]. 180. 28-42(2018).

12. Shahidi F., Ambigaipalan P. Fenoly i polifenoly v produktah pitaniya, napitkah i specijah: antioksidantnaja aktivnost' i vlianie na zdorov'e // Journal of Functional Foods [Phenolics and polyphenolics in foods, beverages and spices: Antioxidant activity and health effects. Journal of Functional Foods]. 18. 820-897(2015).

13. Shayusupova A. A. Pedagogicheskie tehnologii i metody v uchebnom processe // International Journal of Academic Pedagogical Research (IJAPR) [Pedagogical Technologies And Methods In The Teaching Process. International Journal of Academic Pedagogical Research]. 5. 344-345(2021).

14. Farberman B. L., Musina R.T., Jumaboyeva F. A. Sovremennye metody obuchenija v vysshej shkole [Modern methods of teaching in higher education]. (Tashkent, 2002).

15. Hayitov A. Boymurodov N. Ispol'zovanie netradicionnyh urokov i interaktivnyh metodov v obuchenii [The use of non-traditional lessons and interactive methods in education]. (Tashkent, 2006, 81 p.)

16. Prato Co. 12 sposobov ispol'zovaniya II zhurnalistami v redakcii [12 Ways Journalists Use AI Tools in the Newsroom]. Available at: <https://www.twipemobile.com/12-ways-journalists-use-ai-tools-in-the-newsroom/> (accessed 25.08.2025)

17. Borchardt A. A. Kratkoe rukovodstvo po innovacijam v redakcijah – dlja zhurnalistov [Brief Guide to Newsroom Innovation – for Journalists]. Available at: <https://en.ejo.ch/media-economics/business-models/a-brief-guide-to-newsroom-innovation-for-journalists> (accessed 25.08.2025)

18. Amplify educator impact. Raskrojte potencial uchashhihsja. Samaja ljubimaja, bezopasnaja i nadezhnaja platforma II dlja pedagogov i studentov [Unlock student potential. The most loved, secure, and trusted AI platform for educators and students]. Available at: <https://www.magicschool.ai/> (accessed 25.08.2025)

19. Emmer E. T., Sabornie E. J. Handbook of Classroom Management (2nd ed.). Routledge. (2015).

20. Marzano R. J., Marzano J. S., Pickering D. J. Classroom Management That Works: Research-Based Strategies for Every Teacher. ASCD. (2003).

21. Evertson C. M., Weinstein C. S. (Eds.). Handbook of Classroom Management: Research, Practice, and Contemporary Issues. Lawrence Erlbaum Associates. (2006).
22. Jones V., Jones L. Comprehensive Classroom Management: Creating Communities of Support and Solving Problems. Pearson Education. (2016).
23. Gargay V. B. Podgotovka uchitelej v SShA i Velikobritanii: interaktivnaja model' // Pedagogika [Teacher training in the United States and Great Britain: an interactive model // Pedagogy]. 3. 45-52(2004).

Авторлар туралы ақпарат:

Сайлауқызы А. – хат-хабар авторы, PhD, Maqsut Narikbayev University (MNU) Халықаралық журналистика мектебінің Adjunct Assistant профессоры, Астана, 010000, Қазақстан.

Сыздықова Л. С. – техника ғылымдарының кандидаты, «Алматы технологиялық университеті» АҚ доценті, «азық-түлік технологиясы» кафедрасының ассоциирленген профессоры, Алматы, 050000, Қазақстан.

Түсіпова Г. – филология ғылымдарының кандидаты, Maqsut Narikbayev University (MNU) Жоғары гуманитарлық мектебінің Teaching профессоры, Астана, 010000, Қазақстан.

Сайлауқызы А. – автор для корреспонденции, PhD, Adjunct Assistant профессор Международной школы журналистики Maqsut Narikbayev University (MNU), Астана, 010000, Казахстан.

Сыздықова Л.С. – кандидат технических наук, ассоциированный профессор, АО «Алматинский технологический университет», асс.профессор кафедры «Технология продуктов питания», Алматы, 050000, Казахстан.

Тусупова Г. – кандидат филологических наук, Teaching профессор Высшей гуманитарный школы Maqsut Narikbayev University (MNU), Астана, 010000, Казахстан.

Sailaukyzy A. – Corresponding author, PhD, Adjunct Assistant Professor, School of International Journalism, Maqsut Narikbayev University (MNU), Astana, 010000, Kazakhstan.

Syzdykova L.S. – Candidate of Technical Sciences, Associate Professor, Almaty Technological University, Associate Professor, Department of Food Technology, Almaty, 050000, Kazakhstan.

Tussupova G. – Candidate of Philological Sciences, Teaching Professor, Higher Humanitarian School, Maqsut Narikbayev University (MNU), Astana, 010000, Kazakhstan.